

Úvod do uměnovědných studií

Co je umělecká kritika?

Malé opakování

- ▶ Ingarden
 - ▶ Chvatík
 - ▶ Eco
 - ▶ jazzová improvizace
 - ▶ artefakt
 - ▶ estetický objekt
 - ▶ dílocentrická interpretace
- ▶ hmotný objekt
 - ▶ Opera aperta
 - ▶ 3 vrstvy díla: předmětná, významová, vrstva smyslu
 - ▶ vyloučit záměry autora i prožitky čtenáře
 - ▶ nedourčenost
 - ▶ otevřené dílo
 - ▶ vzniká ve vědomí vnímatele

Kritika - etymologie a významy

- ▶ κρινω : rozlišuji, posuzuji, také zvolit, zkoumat, třídít, vysvětlit, soudem rozhodnout
- ▶ **Různé významy**
 - ▶ Kantovy kritiky – „zkoumání principů a předpokladů“
 - ▶ kritika pramenů – „zkoumání pravosti“
 - ▶ kritika textová – „potvrzení autorství“
 - ▶ kritika umělecká – posuzování uměleckých jevů z hlediska jejich hodnoty či „uměleckosti“

Co je umělecká kritika?

- ▶ Umění rozlišovat a posuzovat
- ▶ Intelektuální aktivita...
 - ▶ ...spočívající v usuzování
 - ▶ ...a formulaci hodnotících soudů
 - ▶ Tyto soudy jsou...
 - ...motivované a zdůvodněné!!!

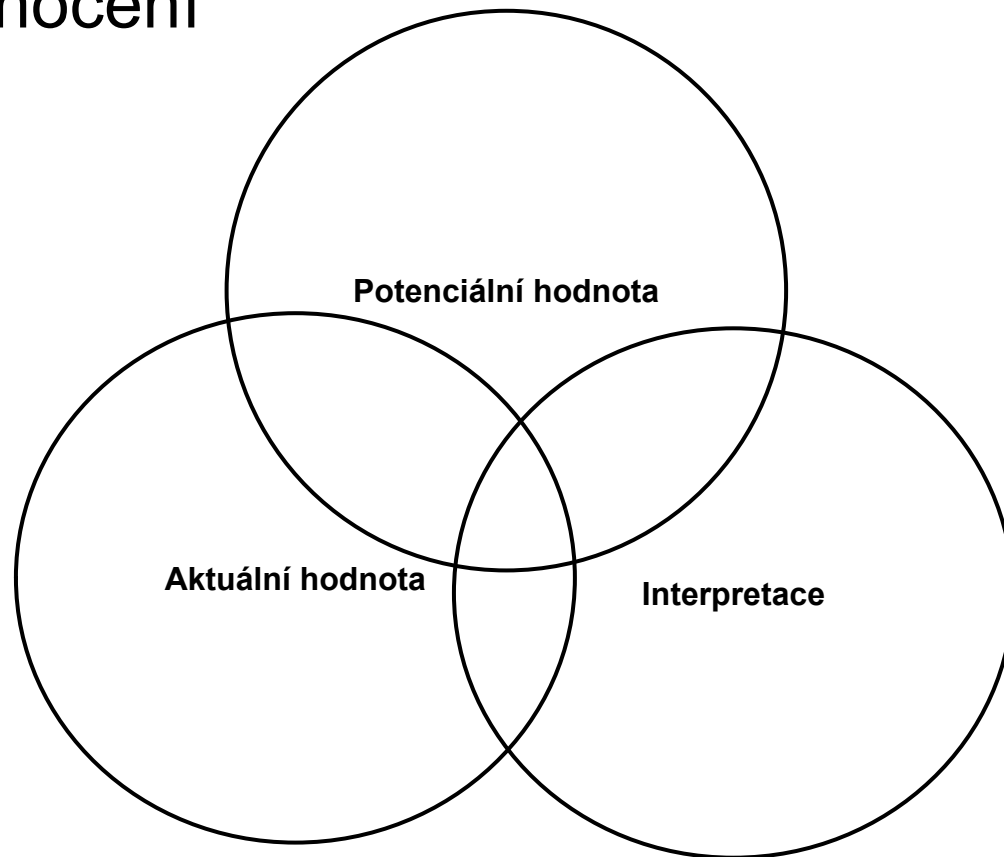
Co je předmětem hodnocení?

- ▶ Konkrétní umělecký počin, umělecké dílo
 - ▶ GER, CZE
- ▶ Kromě uměleckého díla i samotná teorie umění, programové záměry umělce...
 - ▶ UK, IT, FR

Kritický soud

▶ Složky hodnocení

Kritický soud

- ▶ Subjektivní podíl
 - ▶ Estetický (vkusový) soud
- ▶ Objektivní podíl
 - ▶ Kognitivní složka

Vztah estetické a umělecké hodnoty

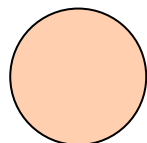
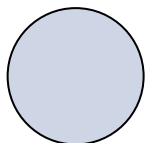
umělecká = estetická hodnota

estetická
hodnota

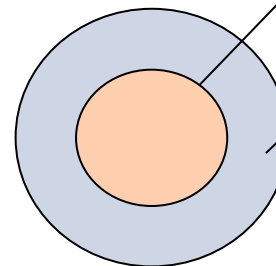
umělecká
hodnota

estetická
hodnota

umělecká hodnota

umělecká hodnota

estetická
hodnota

Orientace kritiky

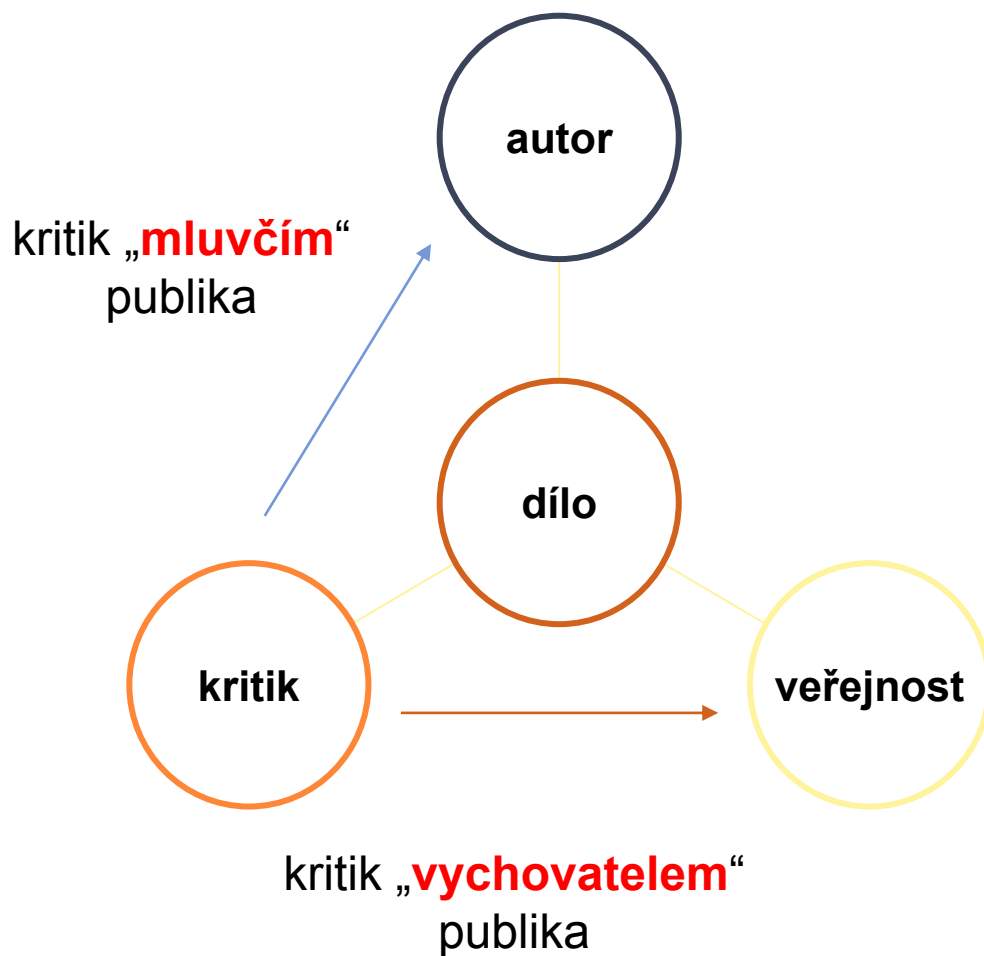
- ▶ Obrací se k publiku
- ▶ Stojí mezi uměním a společností

- ▶ Hodnotí se minulé i současné umělecké projevy (umělecká díla)

- ▶ Otázky:
 - ▶ Kritika a společnost?
 - ▶ Kritika a věda?

Umělecká kritika v sociálním poli

Kritika jako aktivita v rámci uměleckého světa

- ▶ Kritikové aplikují estetické systémy na specifická umělecká díla a dospívají k soudům o jejich hodnotě a vysvětlením toho, co jim tuto hodnotu dává. **Takové soudy vytvářejí reputaci děl a umělců.**
- ▶ Distributoři a členové publika berou reputaci v úvahu, když se rozhodují, **co podpoří emocionálně a finančně**, a to ovlivňuje zdroje, které mají umělci k dispozici pro pokračování své práce.

Funkce umělecké kritiky (Jan Vičar)

- ▶ sdělovací
- ▶ komunikační
- ▶ hodnotící
- ▶ formativní (inspirační)
- ▶ výchovná
- ▶ propagační
- ▶ regulační (ideologická)
- ▶ ...

Umělecká kritika a věda

▶ Kritika:

- ▶ Tvorba hodnotících soudů o umělecké hodnotě
- ▶ Bezprostřední vazba na praxi
- ▶ Subjektivita
- ▶ Intuitivnost, vcítování se

▶ Souvislost s vědami:

- ▶ Estetika – estetická hodnota, estetické kategorie
- ▶ Obecná teorie umění – umělecká hodnota

▶ Kooperace kritiky a vědy

- ▶ „kritika“ kritiky
- ▶ úloha poznávacích soudů v kritice

Problémy umělecké kritiky

- ▶ Vzory (normy) vs. svoboda umělecké invence
- ▶ Subjektivita
- ▶ Vliv společenské autority a ideologie

Možná řešení

▶ Vědecká kritika

- ▶ Ne-hodnotící
- ▶ Interpretace
- ▶ Historická a filologická/muzikologická/... analýza

▶ Racionální řešení

- ▶ Posuzovat umělecké dílo podle umělceva vlastních záměrů

Nová umělecká díla

- ▶ Nelze uplatnit měřítko z minulosti
- ▶ Často nefungují ani obecné normy

- ▶ Vysoká múzická senzibilita (vkus)
- ▶ Pozorování a popis

Zrod umělecké kritiky

- ▶ Umění předstupuje před publikum
 - ▶ Renesance (umělecké – odborné disputace)
 - ▶ Diderot (Salón, 1759) – laická kritika
 - ▶ Růst vlivu kritiky – Schiller, Goethe, Baudelaire...

Z historie umělecké kritiky

- ▶ Aristofanés
- ▶ cca 1600 Monteverdi vs. Artusi
- ▶ 1722 Mattheson – Critica Musica

- ▶ 18. století
 - ▶ Wincklemann
 - ▶ Herder
 - ▶ Lessing

Z historie umělecké kritiky

- ▶ Romantismus – kritika chce být sama uměním
- ▶ Moderní umění – Eliot, Baudelaire, Kandinsky
- ▶ Česká umělecká kritika: O. Fischer, A. Novák, F.X. Šalda

Terminologie

- ▶ Umělecká kritika
- ▶ Criticism (ang.)
- ▶ Kunstkritik (ger.)
- ▶ Chudožestvennaja kritika (rus.)

Žánry umělecké kritiky

- ▶ Recenze – posudek
- ▶ Fejeton
- ▶ Glosa
- ▶ Kritická esej
- ▶ Pamflet
- ▶ Fiktivní/skutečný dialog

